

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง คุณค่าในจิตรกรรมฝาผนังไทยตามการรับรู้ของนิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สำนวจความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าในจิตรกรรมฝาผนังไทย ด้านคุณค่าทางเรื่องราว และคุณค่าทางศิลปะ ตามการรับรู้ของนิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษาชั้นปีที่ 3 ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (questionnaires) ทำการเก็บข้อมูลจากประชากร ซึ่งเป็นนิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษาที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 3 ภาคการศึกษาปลาย ประจำปีการศึกษา 2539 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ขั้นตอนในการดำเนินงาน ผู้วิจัยได้เริ่มตั้งแต่ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่ผ่านมาในเรื่องที่อยู่ในความสนใจ แล้วกำหนดหัวข้อที่จะทำการวิจัย ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย วางแผนการดำเนินงาน ค้นคว้าวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง สร้างเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และเขียนรายงานการวิจัย

การศึกษาข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อมทางวิชาการ การเรียนการสอนในหลักสูตรศิลปศึกษา การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อประกอบในการทำงานวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาคการศึกษาปลาย ประจำปีการศึกษา 2539 ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในการทำการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรทั้งหมด ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 135 คน ประกอบด้วย

1. นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จำนวน 38 คน
2. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สาขาวิชาศิลปศึกษา

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 23 คน

3. นิสิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 27 คน
4. นิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

จำนวน 21 คน

5. นิสิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี สาขาวิชาศิลปศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 26 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าในจิตรกรรมฝาผนังไทย ด้านคุณค่าทางเรื่องราวและคุณค่าทางศิลปะ ตามการรับรู้ของนิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษา ชั้นปีที่ 3 ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับคุณค่าในจิตรกรรมฝาผนังไทย การอนุรักษ์ และการศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (open-ended questionnaire)

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม โดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากข้อมูลที่ได้ศึกษาและเก็บรวบรวมมา
2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตรวจแก้ไขเพิ่มเติม โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในเรื่องความถูกต้องชัดเจนของภาษา ความครอบคลุมของเนื้อหา การใช้ถ้อยคำและคำถาม เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาแก้ไข ความตรงของเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา และการใช้ภาษาของแต่ละข้อความ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ มีดังนี้

3.1 ศาสตราจารย์ ดร.สันติ เล็กสุขุม อาจารย์ประจำคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร

3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น สีมารัตน์ อาจารย์ประจำคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร

3.3 อาจารย์อาภรณ์ ณ สงขลา หัวหน้าฝ่ายอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง กองโบราณคดี กรมศิลปากร กรุงเทพมหานคร

3.4 อาจารย์สมโภชน์ ทองแดง อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้ (try-out) กับประชากรอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรที่จะทำการศึกษาจริง จำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบสอบถาม ที่อาจเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถาม เช่น การใช้ภาษาและถ้อยคำ เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient alpha) ของครอนบาช (Cronbach) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเชื่อมั่นของแบบสอบถามชุดนี้ เท่ากับ 0.9

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_x^2} \right)$$

$$\alpha = \text{สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น}$$

$$n = \text{จำนวนข้อ}$$

$$s_i^2 = \text{ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ}$$

$$s_x^2 = \text{ความแปรปรวนของคะแนนของผู้รับการทดสอบทั้งหมด}$$

(ประคอง วรรณสูตร, 2528)

5. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มประชากรจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคการศึกษา ปลาย ปีการศึกษา 2539 จากนิสิตที่เรียนสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 135 คน โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวน 74 ชุด และ

เจ้าหน้าที่ของกลุ่มประชากร พร้อมทั้งได้พิมพ์ที่อยู่ของผู้วิจัยและติดต่อฉบับไว้ด้านหลังซองของแบบสอบถาม เพื่อให้กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามจัดส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยด้วยตนเองทางไปรษณีย์เช่นกัน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 74 ชุด นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและรับกลับคืนมาด้วยตนเอง จำนวน 61 ชุด ได้รับคืนมา 61 ชุด รวมแบบสอบถามทั้งสิ้น 135 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนแบบสอบถามที่แจกและได้รับคืน จำแนกตามสถานบันอุดมศึกษา

สถานบันอุดมศึกษา	จำนวนนักศึกษา	ได้รับคืน	ร้อยละ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	38	38	100
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	23	23	100
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	26	26	100
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	27	27	100
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	21	21	100
รวม	135	135	100

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบ และวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \times 100$$

2. ตอนที่ 2 นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ โดยให้คำตอบตามอัตราค่า
ประมาณค่า ซึ่งมีสเกล 5,4,3,2 และ 1 ตามลำดับ มาตรวจให้คะแนนในแต่ละข้อ แล้วนำมาหา
ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดให้ความหมายค่าตัวเลขดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน

นำค่าเฉลี่ย (\bar{X}) มาแปลความหมาย โดยถือเกณฑ์ ดังนี้

4.50 - 5.00	หมายความว่า	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.50 - 4.49	หมายความว่า	เห็นด้วย
2.50 - 3.49	หมายความว่า	ไม่แน่ใจ
1.50 - 2.49	หมายความว่า	ไม่เห็นด้วย
1.00 - 1.49	หมายความว่า	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เมื่อได้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) นำมาจัดอันดับและนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean) จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{n}$$

\bar{X} = ค่ามัธยฐานเลขคณิตของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum fx$ = ผลรวมของความถี่คูณกับคะแนนทั้งหมด

n = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดในแต่ละกลุ่ม

(บุญเรียง ขจรศิลป์, 2530)

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) จากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{n} - \frac{(\sum fx)^2}{n}}$$

$$\begin{aligned}
 \text{S.D.} &= \frac{\text{ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน}}{\sqrt{N}} \\
 N &= \text{จำนวนกลุ่มประชากร} \\
 \sum fx &= \text{ผลบวกของผลคูณระหว่างคะแนนกับความถี่} \\
 \sum fx^2 &= \text{ผลบวกของผลคูณระหว่างคะแนนยกกำลังสองกับความถี่} \\
 &\text{(ประคอง กรรณสูตร, 2525)}
 \end{aligned}$$

3. ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (open-ended questionnaire) ที่เป็นส่วน
ของข้อเสนอแนะ การอนุรักษ์ การศึกษา และความคิดเห็นอื่น ๆ ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบความเรียง